

MANAGEMENT ESSAY NR. 5

DE ROTTE APPELS VAN HET KAPITALISME

Fraude, corruptie en financieel wangedrag zijn van alle tijden. Recessies brengen ze genadeloos aan het licht. Topmanagers doen soms mee, of kijken een andere kant op. In de Verenigde Staten hebben ze het publieke vertrouwen goeddeels verspeeld; in Nederland hopen de 'old boys' dat nog te voorkomen.

© Marcel Metze, 2003

In 2000 barstte de Internet *bubble* en sloeg de jarenlange koersstijging aan de Amerikaanse technologiebeurs Nasdaq om in een daling. In 2001 keerde het tij in de hele economie en begonnen ook in Wall Street en aan alle westerse beurzen de aandelenkoersen over een breed front weg te zakken. Tegelijkertijd, als op een afgesproken signaal, namen de berichten in de media over '*cooking the books*', fraude, verduistering en corruptie in hoog tempo toe. De namen zijn bekend: Enron, Worldcom, Qwest, ImClone. Als we de Amerikaanse econoom John Kenneth Galbraith moeten geloven, ooit nog adviseur van John F. Kennedy, was die samenhang inderdaad geen toeval. Al medio jaren vijftig heeft hij het uitgelegd in *The Great Crash*, zijn beroemde boek over de beurskrach van 1929.¹ Zolang een verduistering of fraude niet is ontdekt, leidt ze tot een (tijdelijke) vergroting van de *ervaren* welvaart. De dief c.q. fraudeur heeft zijn winst en degene die is bestolen of misleid voelt nog geen verlies. Omdat altijd wel fraudes plaatsvinden, is de *ervaren* geldhoeveelheid – die mensen, bedrijven, banken denken te hebben – altijd groter dan de *feitelijke* hoeveelheid. Het verschil noemt hij met een fantasiewoord "*the bezzle*" (naar het Engelse voor verduistering = "*embezzlement*"). De omvang van deze (nog) onontdekte fraude is afhankelijk van de conjunctuur. Galbraith: "In goede tijden zijn de mensen ontspannen, vol vertrouwen en is er geld genoeg." Fraudes blijven langer onopgemerkt en de "*bezzle*" groeit. In tijden van recessie gebeurt het omgekeerde. De welvaart neemt af. De mensen worden wantrouwend. "Degene die [hun geld] in handen heeft, wordt geacht oneerlijk te zijn tot hij het tegendeel bewijst. Controles zijn diepgaand en precies." De fraudes komen nu snel en onverbiddelijk aan het licht. "De zakelijke moraal verbetert enorm. De "*bezzle*" krimpt."

Zo was het toen, zo is het nu. Een van de eersten die in de VS na de krach van 1929 onder vuur kwam te liggen was ene Samuel Unsell. Hij had in de voorgaande haussejaren zijn kleine energiemaatschappij Middle West Utilities omringd met een netwerk van financiële belangen met allerlei ondoorzichtige dwarsverbanden. Door de beurskrach zakte dit kaartenhuis met een daverende klap in elkaar. De snelle koersdalingen van 2001

¹ John Kenneth Galbraith, *The Great Crash 1929*, New York, 1954, edition 1977, 132-135. De vertaling van de hier gebruikte citaten is van auteur dezes.

leverden vrijwel meteen eenzelfde type schandaal op, rond de energiegigant Enron, die ook zo'n soort ondoorzichtig netwerk van vele honderden vennootschappen bleek te zijn. Sindsdien gebeurt precies wat na 1929 gebeurde: het wantrouwen overheerst, de controles nemen toe, financieel wangedrag en fraudes zijn niet langer te verbergen, de "bezzle" wordt kleiner.

Net als in de VS begon die krimp in Nederland met het leeglopen van te ver opgeblazen luchtballonnen als Worldonline en KPN - in het voorjaar respectievelijk najaar van 2000 - en Newconomy in het begin van 2001. Vervolgens kwamen ook hier vanaf begin 2002 enkele fraaie staaltjes van fraude en corruptie aan het licht.

Voor het volledige artikel (2850 woorden) :

stuur een e-mail naar research-unit@metze-research.com

U ontvangt dan een beveiligd PDF-bestand, een password en een factuur van € 5, exclusief BTW.